

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO 38 STRAIPSNIO 1 DALIES (2006 M. GRUODŽIO 12 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2010 m. gruodžio 14 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo nariui Algirdui Sysui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2010 m. lapkričio 30 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 08/2008-23/2009 pagal:

1) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymo Nr. 1B-09/2008);

2) pareiškėjo – Kauno apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad teisę gauti

našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymo Nr. 1B-24/2009).

Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 9 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo į vieną bylą“ pareiškėjų prašymai buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 08/2008-23/2009.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymo Nr. 1B-09/2008).

2. Pareiškėjas – Kauno apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui (prašymo Nr. 1B-24/2009).

II

1. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jei jie tapo invalidais iki 18 metų. 2005 m. liepos 1 d. įsigaliojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų amžiaus ir jeigu jie visą laiką nuo 18 metų sukakties yra nedarbingi ar iš dalies nedarbingi (invalidai). Ginčijamoje Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija), kuri įsigaliojo 2007 m. sausio 1 d., yra

nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies nedarbingi (invalidai).

Pagal nuo 2005 m. liepos 1 d. įsigaliojusį teisinį reguliavimą asmenims, norintiems po tėvo (tėvų) mirties gauti našlaičių pensiją, keliamos dvi sąlygos: 1) būti pripažintiems neįgaliaisiais, iki jiems sukanka 18 metų; 2) nuo 18 metų būti nuolat nedarbingiems ar iš dalies darbingiems (invalidais), tačiau šis teisinis reguliavimas be išlygų taikomas ir asmenims, neįgaliaisiais pripažintiems nuo pat gimimo (vaikystės). Pasak pareiškėjo, toks nuasmenintas teisinis reguliavimas tokių asmenų atžvilgiu prieštarauja Konstitucijos 52 straipsnio esmei ir dvasiai.

Pareiškėjo manymu, neįgalių nuo gimimo asmenų teisė į įstatymo nustatytą našlaičių pensiją, palyginti su asmenų, invalidumą įgijusių vėliau, teise, yra išskirtinė ir ši teisė tam tikra prasme yra prigimtinė, iš tokios rūšies neįgalumo kilusių teisių – teisės gauti našlaičių pensiją ir valstybės pareigos šią pensiją mokėti – negalima riboti reikalavimu neįgalumo (invalidumo) nuo vaikystės (gimimo) faktą sieti su atitinkama data – neįgalumo (invalidumo) pripažinimu, iki asmeniui sukanka 18 metų.

Pareiškėjas savo prašyme taip pat teigia, kad pagal oficialiąją konstitucinę doktriną Konstitucija saugo ir gina įgytąsias teises, todėl bet koks valstybės socialinės politikos koregavimas, socialinių garantijų sistemos ar atskirų socialinių garantijų struktūros pertvarkymas turi būti konstituciškai pagrįstas, o jei pertvarkant socialinių garantijų sistemą ar atskirų garantijų struktūrą yra sumažinama socialinių garantijų apimtis, juo labiau jeigu tam tikrų socialinių garantijų nebelieka, turi būti nustatytas teisingas patirtų praradimų kompensavimo asmenims, kuriems tos socialinės garantijos buvo pagrįstai nustatytos, mechanizmas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas, grįsdamas savo abejones dėl ginčijamos Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui, nurodo oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas, kad konstitucinis teisinės valstybės principas yra universalus principas, kuriuo grindžiama visa Lietuvos teisės sistema, kad konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas nuo teisingumo principo, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas, kad vienas esminių konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra teisinio saugumo principas, kuris reiškia, kad valstybė turi pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą.

2. Pareiškėjas – Kauno apygardos administracinis teismas nurodo, kad ginčijamas teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją po tėvo (tėvų) mirties gali gauti tie asmenys, kurie yra pripažinti neįgaliaisiais (invalidais), iki jiems sukanka 18 metų, ir nuo 18 metų yra nuolat nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai), neapima asmenų, kurie yra neįgalūs

nuo gimimo (vaikystės), jeigu šis juridinę reikšmę turintis faktas nebuvo tinkamai konstatuotas (pripažintas) iki jų pilnametystės. Pareiškėjo nuomone, toks teisinis reguliavimas tokių asmenų atžvilgiu prieštarauja Konstitucijos 52 straipsnio esmei ir dvasiai.

Grįsdamas savo abejones dėl ginčijamos Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui, pareiškėjas – Kauno apygardos administracinis teismas, kaip ir pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas, cituoja oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas dėl socialinės politikos koregavimo bei oficialiąją konstitucinio teisinės valstybės principo doktriną.

III

1. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario Artūro Meliano ir buvusios suinteresuoto asmens – Seimo atstovės Seimo kanceliarijos Teisės departamento Darbo ir socialinės teisės skyriaus vedėjos Jadvygos Andriuškevičiūtės (Seimo Pirmininko 2010 m. lapkričio 22 d. potvarkiu Nr. PP-153 J. Andriuškevičiūtė neteko įgaliojimų atstovauti Seimui šioje konstitucinės justicijos byloje) rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) pareiškėjų nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai.

2. Buvusios suinteresuoto asmens – Seimo atstovės J. Andriuškevičiūtės rašytiniuose paaiškinimuose dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo Nr. 1B-09/2008 išdėstyta pozicija grindžiama šiais argumentais.

2.1. Teisė į Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatytą našlaičių pensiją kyla iš tam tikro asmens teisinio statuso – ši teisė yra nustatyta vaikams ir įvairioms, dėl savo amžiaus arba negalios negalintiems turėti pajamų.

Teisė į valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją yra išvestinė teisė, kuri atsiranda esant įstatymų nustatytų sąlygų visumai. Vaiko amžius ar negalia yra tik viena, bet ne vienintelė sąlyga teisei į našlaičių pensiją įgyti. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje yra nustatytos kitos sąlygos teisei į našlaičių pensiją įgyti: našlaičio tėvas (įtėvis) ar motina (įmotė) savo mirties dieną turėjo būti įgijęs (įgijusi) teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensiją arba gavo vieną iš šių pensijų, taip pat turėjo būti įgijęs (įgijusi) nustatytą pensijų draudimo stažą.

2.2. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme reglamentuojama ne neįgalaus ar nedarbingo asmens teisinio statuso nustatymo, įgijimo ar pripažinimo santykiai, o neįgalaus ar nedarbingo asmens teisinį statusą turinčio asmens teisė į pensijų išmoką. Ligos diagnozavimas ir neįgalumo ar darbingumo lygio nustatymas – skirtingos procedūros. Ligos diagnozavimas savaime nereiškia, kad asmeniui bus nustatytas neįgalumas arba darbingumo netekimas. Susirgimo teisinis

faktas gali nesutapti su to susirgimo sukeltų pasekmių nustatymo teisiniu faktu.

2.3. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) formuluotė „pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ aiškintina ir taikytina remiantis Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimo nuostatomis, atskleidžiančiomis Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 29 straipsnio 1 dalies (1999 m. gruodžio 23 d., 2001 m. liepos 5 d. redakcijos) formuluotės „profesinės ligos nustatymas“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gegužės 8 d. nutarimu Nr. 506 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų 37 punkto (2000 m. gegužės 8 d. redakcija) formuluotės „VMSEK darbingumo netekimo nustatymo diena“ turinį. Sprendžiant ginčą dėl teisės į našlaičių pensiją remiantis minėto Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatomis būtų apsaugotos Konstitucijos 52 straipsnyje laidojamos asmens konstitucinės teisės ir nebūtų pažeistas konstitucinis teisinės valstybės principas.

3. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario A. Meliano rašytiniuose paaiškinimuose dėl pareiškėjo – Kauno apygardos administracinio teismo prašymo Nr. 1B-24/2009 išdėstyta pozicija grindžiama tais pačiais argumentais, kaip ir J. Andriuškevičiūtės rašytiniuose paaiškinimuose išdėstyta pozicija.

4. Rengiant bylą buvo gautas ir suinteresuoto asmens – Seimo atstovo A. Syso raštas, kuriame pritariama suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario A. Meliano ir buvusios suinteresuoto asmens – Seimo atstovės Seimo kanceliarijos Teisės departamento Darbo ir socialinės teisės skyriaus vedėjos J. Andriuškevičiūtės rašytiniams paaiškinimams.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo viceministrės S. Kondratas du raštai, taip pat l. e. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus pareigas Č. Zabolūnienės, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus Z. Skvarciano rašytiniai paaiškinimai.

V

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovas Seimo narys A. Sysas pakartojo kai kuriuos rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, atsakė į klausimus ir pateikė papildomus paaiškinimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:**I**

1. Pareiškėjai – Vilniaus apygardos administracinis teismas ir Kauno apygardos administracinis teismas prašo Konstitucinio Teismo ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjų, nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Nors pareiškėjai prašo Konstitucinio Teismo ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjų, nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai, vyresni nei 18 metų, kurie tapo neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, bet jais pripažinti po 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, iš pareiškėjų prašymų argumentų ir administracinių bylų, kuriose buvo priimtose nutartys dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą, medžiagos matyti, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų.

II

1. Pagal pareiškėjų prašymus aiškinantis ginčijamoje Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatyto teisinio reguliavimo turinį svarbu išsiaiškinti, kokia yra valstybinės socialinio draudimo našlaičių pensijos prigimtis, taip pat būtina atskleisti šią pensiją įtvirtinančio teisinio reguliavimo ir su juo susijusio teisinio reguliavimo (*inter alia* reglamentuojančio asmenų „tapimo“ („pripažinimo“) neįgaliaisiais (invalidais) teisinius santykius) raidą.

2. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1990 m. liepos 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymą, kuris įsigaliojo (su tam tikra išimtimi) 1991 m. sausio 1 d. Šio įstatymo preambulėje nustatyta: „Šis įstatymas reglamentuoja visų rūšių pensijų, paskirtų iki jo įsigaliojimo, padidinimą, nustato socialines pensijas nedarbingiems asmenims, neturintiems teisės gauti kitų rūšių pensijų, taip pat minimalius pensijų dydžius ir kitas pensinio aprūpinimo sąlygas bei normas, reglamentuoja pensijų skyrimo ir mokėjimo tvarką.“

Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo (1990 m. liepos 28 d. redakcija)

25 straipsnyje nustatyta: „Skirti ir mokėti maitintojo netekimo pensijas šio įstatymo 14 straipsnio antroje ir ketvirtojoje dalyse nurodytų mirusių asmenų, taip pat mirusių karo invalidų ir karo dalyvių šeimų vaikams bei visiems vaikams – visiškiems našlaičiams iki 18 metų arba vyresniems negu šio amžiaus, jeigu jie tapo invalidais iki 18 metų, o profesinių technikos mokyklų ir specialiųjų vidurinių mokyklų moksleiviams bei aukštųjų mokyklų studentams, kol jie baigia šias mokyklas, bet ne ilgiau kaip iki jiems sukaks 23 metai. Tokia pat tvarka skirti ir mokėti maitintojo netekimo pensijas mirusiųjų šios kategorijos asmenų broliams, seserims ir anūkams, neturintiems darbingų tėvų.“

Taigi maitintojo netekimo pensijos buvo skiriamos ir mokamos *inter alia* tėvų netekusiems trijų kategorijų vaikams (visiškiems našlaičiams): 1) iki 18 metų ir 2) vyresniems, jeigu jie tapo invalidais iki 18 metų; 3) besimokantiems įstatyme nurodytose mokyklose, kol jie jas baigė, bet ne ilgiau kaip iki jiems sukako 23 metai.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į maitintojo netekimo pensiją buvo siejama su invalidumu, teisė į šią pensiją pagal šiame straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą galėjo įgyti, jeigu atitiko dvi sąlygas: 1) neteko tėvų (visiški našlaičiai); 2) tapo invalidais iki 18 metų.

3. Tėvų pareiga išlaikyti nedarbingus vaikus buvo nustatyta Lietuvos Respublikos santuokos ir šeimos kodekso (1969 m.) (galiojusio iki 2001 m. liepos 1 d.) 80 straipsnyje „Tėvų pareiga išlaikyti vaikus“: „Tėvai privalo išlaikyti savo nepilnamečius vaikus ir paramos reikalingus nedarbingus pilnamečius vaikus.“

Taigi pagal tuo metu galiojusį teisinį reguliavimą buvo nustatyta, kad yra išlaikomas toks pilnametystės sulaukęs vaikas, kuris yra nedarbingas ir reikalingas paramos ir kuris neteko savo tėvų, turėjusių pareigą jį, kaip nedarbingą vaiką, išlaikyti.

4. Minėta, kad asmens teisė į našlaičio pensiją reglamentavo Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymas (1990 m. liepos 28 d. redakcija). Asmens tapimo invalidu konstatavimas, *inter alia* asmens tapimas invalidu iki 18 metų, šiame įstatyme nebuvo reguliuojamas. Tai reglamentavo Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. lapkričio 28 d. priimtas Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymas (su tam tikromis išimtimis įsigaliojo 1991 m. gruodžio 15 d.). Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 1 straipsnio „Įstatymo paskirtis“ 1 dalyje buvo nustatyta, kad Invalidų socialinės integracijos įstatymas reguliuoja *inter alia* invalidumo nustatymą.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 3 straipsnio „Invalidumas“ 1 dalyje buvo nustatyta, kad invalidumas yra tokia kompetentingų įstaigų nustatyta asmens būklė, kai šis dėl įgimtų ar įgytų fizinių ar psichinių trūkumų visai arba iš dalies negali pasirūpinti savo asmeniniu ir socialiniu gyvenimu, įgyvendinti savo teisių ir vykdyti pareigų.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 4 straipsnio „Invalidumo nustatymas“ 2 dalyje buvo *inter alia* nustatyta, kad invalidumą nustatančios komisijos priima sprendimus *inter alia* dėl invalidumo fakto, priežasties. Konkrečios invalidumo priežastys Invalidų socialinės integracijos įstatyme (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) nebuvo nurodytos.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad vaikams iki 16 metų amžiaus invalidumą nustato valstybinių gydymo ir profilaktikos bei specializuotų įstaigų, teikiančių medicinos pagalbą vaikams ir paaugliams, medicininės socialinės ekspertizės komisijos (toliau – ir MSEK), o asmenims nuo 16 metų amžiaus – Valstybinės medicininės-socialinės ekspertizės komisijos (toliau – ir VMSEK).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste apibendrinant pateiktą teisinį reguliavimą matyti, kad invalidumas – tai tokia asmens būklė, kuri yra nustatyta kompetentingų įstaigų. Šiame įstatyme buvo įtvirtintos dvi skirtingos invalidumą nustatančios institucijos – MSEK, kuri nustatydavo invalidumą vaikams iki 16 metų, ir VMSEK, kuri nustatydavo invalidumą visiems asmenims nuo 16 metų.

Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmens, sergančio atitinkama liga (-omis), tapimas invalidu yra konstatuojamas kitaip, nei kompetentingoms įstaigoms nustatant jam invalidumą, t. y. invalidumą nustatančiai komisijai priėmus sprendimą dėl invalidumo fakto.

5. Invalidumo nustatymo tvarka, *inter alia* invalidumo fakto, invalidumo priežasties nustatymas, invalidumo nustatymo data buvo reglamentuojama poįstatyminiuose teisės aktuose.

Sveikatos apsaugos ministro 1991 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. 1-4031 ir socialinės apsaugos ministro 1991 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 13-2229 patvirtintos Invalidumo nustatymo instrukcijos 6 skyriuje „Invalidumo priežasčių nustatymas“ buvo *inter alia* nustatyta: „Medicininės socialinės ekspertizės komisijos sutinkamai su Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos ir kitais įstatymais, Medicininės socialinės ekspertizės komisijų nuostatais nustato tokias invalidumo priežastis: <...> 4. Invalidumas iš (nuo) vaikystės.“

Vyriausybės 1992 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 123 „Dėl Valstybinės medicininės socialinės ekspertizės komisijos laikinųjų nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Valstybinės medicininės socialinės ekspertizės komisijos laikinųjų nuostatų 22 punkte buvo nustatyta, kad invalidumo nustatymo data laikoma diena, kai teritorinė komisija gauna dokumentus, reikalingus ligoniui patikrinti. Ši nuostata buvo pripažinta netekusi galios Vyriausybės 2005 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1199 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 123 ir 1996 m. rugsėjo 16 d. nutarimo Nr. 1069 pripažinimo netekusiu galios“.

Sveikatos apsaugos ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 226/49 „Dėl Ilgalaikio ir pastovaus darbingumo netekimo (invalidumo) nustatymo tvarkos patvirtinimo“ (įsigaliojo 2000 m. gegužės 15 d.) patvirtintos Ilgalaikio ir

pastovaus darbingumo netekimo (invalidumo) nustatymo tvarkos 38 punkte (2000 m. balandžio 28 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta, kad „VMSEK nustato tokias invalidumo priežastis: <...> 38.4. invalidumas nuo vaikystės.“ Šis papunktis buvo pripažintas netekusiu galios sveikatos apsaugos ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-158/A1-79 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 226/49 „Dėl Ilgalaikio ir pastovaus darbingumo netekimo (invalidumo) nustatymo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojo 2004 m. balandžio 1 d.). Tai, kad nuo 2004 m. balandžio 1 d. invalidumo priežastis „nuo vaikystės“ nebenustatoma, patvirtino Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Invalidumo priežastis „nuo vaikystės“ buvo nurodoma tik pakartotinai nustatant invalidumą tiems asmenims, kuriems invalidumas dėl šios priežasties jau buvo nustatytas, bet baigėsi jiems nustatyto invalidumo terminas arba pasikeitė jų sveikatos būklė (socialinės apsaugos ir darbo viceministrės S. Kondratas 2010 m. lapkričio 29 d. raštas Nr. (25.3-34) SD-7461 „Dėl pateiktos nuomonės bylose Nr. 08/08 ir 23/2009 patikslinimo“).

Sveikatos apsaugos ministro 1992 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 5 „Dėl Medicininės išvados vaikui invalidui iki 16 metų išdavimo tvarkos“ buvo patvirtinta Medicininės išvados (invalidumo pažymos) vaikui invalidui iki 16 metų išdavimo tvarka (toliau – ir Tvarka). Šios Tvarkos 4 punkte buvo nustatyta: „Gydytojai (apylinkės pediatrai, terapeutai bei gydytojai specialistai) atrenka patologiškus vaikus bei paauglius pagal minėtąjį ligų sąrašą ir ne vėliau kaip per 10 dienų nuo galutinės diagnozės nustatymo datos pristato ligonį su jo medicinine dokumentacija gydytojų konsultacinei komisijai. Už ligonio pasiuntimą į GKK atsakingas apylinkės pediatras arba bendros praktikos gydytojas (taip pat ir privačiai praktikuojantys gydytojai).“

Pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. A1-78/V-179 „Dėl Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (įsigaliojo 2005 m. liepos 1 d.) patvirtinto Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo 17 punktą (2006 m. gegužės 2 d. redakcija) sprendimo dėl darbingumo lygio priėmimo data yra visų reikalingų dokumentų NDNT gavimo diena.

Pagal sveikatos apsaugos ministro, socialinės apsaugos ir darbo ministro ir švietimo ir mokslo ministro 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-188/A1-84/ISAK-487 „Dėl Neįgalumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ (įsigaliojo 2005 m. liepos 1 d.) patvirtinto Neįgalumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo 9 punktą asmeniui nustačius neįgalumo lygį, jo nustatymo data laikoma dokumentų, reikalingų neįgalumo lygiui nustatyti, NDNT gavimo diena, o pagal šio aprašo 23.1 punktą asmens tėvai (įtėviai), globėjai ar rūpintojai turi teisę kreiptis į NDNT dėl neįgalumo lygio nustatymo jų vaikams, globotiniams ir rūpintiniams.

6. Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo (1990 m. liepos 28 d. redakcija)

25 straipsnyje nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į maitintojo netekimo pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 3 ir 4 straipsnio nuostatomis matyti, kad asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo (1990 m. liepos 28 d. redakcija) 25 straipsnio prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto yra priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

7. Seimas 1994 m. liepos 18 d. priėmė Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą, kuris įsigaliojo 1995 m. sausio 1 d. Šis įstatymas buvo skirtas reguliuoti santykiams, susijusiems su valstybinėmis socialinio draudimo pensijomis, *inter alia* našlaičių pensijomis.

7.1. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 4 straipsnyje „Valstybinių socialinio draudimo pensijų rūšys“ (1994 m. liepos 18 d. redakcija) buvo nustatyta: „Pagal šį įstatymą skiriamos valstybinės socialinio draudimo senatvės, invalidumo, našlių ir našlaičių (maitintojo netekimo) pensijos.“

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 straipsnio „Pensijų, paskirtų iki įstatymo įsigaliojimo, perskaičiavimas“ 3 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Valstybinės socialinio draudimo našlių ir našlaičių pensijos pagal šį įstatymą skiriamos tik už asmenis, mirusius po šio įstatymo įsigaliojimo. Anksčiau paskirtos maitintojo netekimo pensijos neperskaičiuojamos. Už asmenis, mirusius iki šio įstatymo įsigaliojimo, skiriamos maitintojo netekimo pensijos anksčiau galiojusia tvarka.“

Taigi Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d. redakcija) vietoj maitintojo netekimo pensijos buvo įtvirtinta našlaičių pensija ir nustatyta, kad našlaičių pensijos pagal šį įstatymą skiriamos tik už asmenis, mirusius po šio įstatymo įsigaliojimo.

7.2. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnyje „Asmenys, turintys teisę gauti našlaičių pensiją“ (1994 m. liepos 18 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jei jie tapo invalidais iki 18 metų. Mirusiojo posūniai ir podukros, kurie iki jo mirties neturėjo teisės gauti našlaičių pensijos, turi teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją tokiomis pat sąlygomis, kaip ir vaikai.“

Nustatyta tvarka įregistruotų aukštųjų, aukštesniųjų, profesinių bei vidurinių mokyklų dieninių skyrių studentai ir moksleiviai turi teisę gauti našlaičių pensiją iki šių mokyklų baigimo, bet ne ilgiau kaip iki jiems sukaks 24 metai.

Mirusiojo vaikams, turintiems teisę gauti našlaičių pensiją, ši teisė išlieka taip pat tada, kai juos kas nors įvaikina.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją buvo siejama su invalidumu, šią pensiją pagal šiame

straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą galėjo įgyti, jeigu atitiko dvi sąlygas: 1) neteko tėvų (arba vieno iš jų); 2) tapo invalidais iki 18 metų.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo (1990 m. liepos 28 d. redakcija) 25 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu *inter alia* matyti, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (1994 m. liepos 18 d. redakcija) buvo siejama su invalidumu, kaip ir 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į maitintojo netekimo pensiją pagal Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymo (1990 m. liepos 28 d. redakcija) 25 straipsnį buvo siejama su invalidumu, teisę į našlaičių pensiją galėjo įgyti, jeigu atitiko tas pačias dvi sąlygas: 1) neteko tėvų; 2) tapo invalidais iki 18 metų.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 3 ir 4 straipsnio nuostatomis matyti, kad asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto yra priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

8. Priėmus Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (1994 m. liepos 18 d. redakcija) invalidumo nustatymo pagrindai ir toliau buvo reglamentuojami Invalidų socialinės integracijos įstatyme.

Seimas 1998 m. spalio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė Invalidų socialinės integracijos įstatymą (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) ir išdėstė jį nauja redakcija. Naujos redakcijos Invalidų socialinės integracijos įstatymas įsigaliojo (su tam tikromis išimtimis) 1999 m. sausio 1 d.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo 3 straipsnio „Invalidumas“ 1 dalyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) buvo nustatyta, kad invalidumas yra tokia kompetentingų įstaigų nustatyta asmens būklė, kai asmuo dėl įgimtų ar įgytų fizinių ar psichinių trūkumų visai arba iš dalies negali pasirūpinti savo asmeniniu ir socialiniu gyvenimu, įgyvendinti savo teisių ir vykdyti pareigų.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnio „Invalidumo nustatymas“ 3 dalyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta, kad invalidumą nustatančios komisijos priima sprendimus *inter alia* dėl invalidumo fakto, priežasties. Konkrečios invalidumo priežastys Invalidų socialinės integracijos įstatyme (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nebuvo nurodytos.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) *inter alia* buvo nustatyta, kad vaikams iki 16 metų invalidumą nustato Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos asmens sveikatos priežiūros įstaigų, teikiančių sveikatos priežiūros paslaugas vaikams, gydytojų konsultacinės komisijos (toliau – ir GKK), o asmenims nuo 16 metų – VMSEK.

Palyginus šį Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu matyti, kad pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalį (1998 m. spalio 22 d. redakcija) invalidumą asmenims iki 16 metų nustato ne MSEK, bet GKK, o asmenims nuo 16 metų invalidumą ir toliau nustato VMSEK.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste apibendrinant pateiktą teisinį reguliavimą matyti, kad invalidumu ir toliau laikoma tokia asmens būklė, kuri yra nustatyta kompetentingų įstaigų.

Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmens, sergančio atitinkama liga (-omis), tapimas invalidu yra konstatuojamas kitaip, nei kompetentingoms įstaigoms nustatant jam invalidumą, t. y. invalidumą nustatančiai komisijai priėmus sprendimą dėl invalidumo fakto.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nustatyta vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1998 m. spalio 22 d. redakcija) 3 ir 4 straipsnio nuostatomis matyti, kad asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto yra priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

9. Tėvų pareiga išlaikyti nedarbingus vaikus dėl invalidumo buvo nustatyta Seimo 2000 m. liepos 18 d. priimto Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo (įsigaliojo 2000 m. rugsėjo 6 d.) 1 straipsniu patvirtintame Civiliniame kodekse, kuris įsigaliojo (su tam tikromis išimtimis) 2001 m. liepos 1 d.

Civilinio kodekso 3.194 straipsnio „Išlaikymo priteisimas“ 3 dalyje (2000 m. liepos 18 d. redakcija) buvo nustatyta: „Išlaikymą teismas priteisia, kol vaikas sulaukia pilnametystės, išskyrus atvejus, kai vaikas yra nedarbingas dėl invalidumo, kuris jam nepilnamečiui nustatytas.“

Taigi pagal Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalį (2000 m. liepos 18 d. redakcija) išlaikymą teismas priteisia *inter alia* tik tokiam pilnametystės sulaukusiam vaikui, kuris yra nedarbingas dėl invalidumo, jeigu invalidumas buvo nustatytas jam esant nepilnamečiui, ir kuris neteko tėvų, turėjusių pareigą jį, kaip nedarbingą dėl invalidumo vaiką, išlaikyti.

Palyginus šį Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalyje (2000 m. liepos 18 d. redakcija)

nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytoju Santuokos ir šeimos kodekso, galiojusio iki 2001 m. liepos 1 d., 80 straipsnyje matyti, jog jis pakito tuo aspektu, kad tėvai turi pareigą išlaikyti ne visus paramos reikalingus nedarbingus pilnamečius vaikus, o tik tuos pilnametystės sulaukusius vaikus, kurie yra nedarbingi dėl invalidumo, nustatyto jiems esant nepilnamečiams.

10. Seimo 2004 m. lapkričio 11 d. priimtu (ir 2004 m. lapkričio 26 d. įsigaliojusiu) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalis (2000 m. liepos 18 d. redakcija) buvo pakeista ir išdėstyta nauja redakcija. Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalyje (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) nustatyta: „Išlaikymą teismas priteisia, kol vaikas sulaukia pilnametystės, išskyrus atvejus, kai vaikas yra nedarbingas dėl invalidumo, kuris jam nepilnamečiui nustatytas, arba kai vaikui būtina parama, jis mokosi vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose ir yra ne vyresnis negu 24 metų.“

Palyginus Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalyje (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytoju Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalyje (2000 m. liepos 18 d. redakcija) matyti, jog Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies nuostata tuo aspektu, kad išlaikymas priteisiamas vaikui, nedarbingam dėl invalidumo, kuris nustatytas jam esant nepilnamečiui, išliko nepakitusi.

11. Seimas 2004 m. sausio 20 d. priėmė Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo 1, 3, 4, 5 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuris įsigaliojo (su tam tikra išimtimi) 2004 m. balandžio 1 d.

Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje (2004 m. sausio 20 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta, kad asmenims iki 18 metų, išskyrus tuos, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, invalidumą nustato Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos asmens sveikatos priežiūros įstaigų gydytojų konsultacinės komisijos; šie asmenys pripažįstami vaikais invalidais (1 punktas); asmenims iki 18 metų, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, ir asmenims nuo 18 metų invalidumą nustato VMSEK; šie asmenys pripažįstami invalidais (2 punktas).

Palyginus šį Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. sausio 20 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su aptartuoju Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu matyti, kad vietoj Invalidų socialinės integracijos įstatymo 4 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) įtvirtintos nuostatos, kad GKK nustato invalidumą vaikams iki 16 metų, įtvirtinta nuostata, kad GKK vaikais invalidais pripažįsta asmenis iki 18 metų, išskyrus tuos, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, o vietoj įstatymo 4 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) įtvirtintos nuostatos, kad VMSEK nustato invalidumą asmenims nuo 16 metų, įstatymo 4 straipsnyje (2004 m.

sausio 20 d. redakcija) įtvirtinta nuostata, kad VMSEK pripažįsta invalidais asmenis iki 18 metų, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, ir asmenis nuo 18 metų.

Šiame įstatyme nuostata, kad invalidumu laikoma tokia asmens būklė, kuri yra nustatyta kompetentingų įstaigų, taip pat nuostata, kad invalidumą nustatančios komisijos priima sprendimus *inter alia* dėl invalidumo fakto, išliko nepakitusios.

Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmens, sergančio atitinkama liga (-omis), tapimas invalidu yra konstatuojamas kitaip, nei kompetentingoms įstaigoms nustatant jam invalidumą, t. y. invalidumą nustatančiai komisijai priėmus sprendimą dėl invalidumo fakto.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) nustatyta vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1998 m. spalio 22 d. redakcija) 3 ir 4 straipsnio (2004 m. sausio 20 d. redakcija) nuostatomis matyti, kad asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (1994 m. liepos 18 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto yra priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

12. Seimas 2004 m. vasario 12 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 9, 16, 28, 35, 36, 40, 43, 45, 49, 50, 54 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 55⁶ straipsniu ir VII skyriumi įstatymą (įsigaliojusį 2004 m. kovo 1 d.), kurio 4 straipsniu pakeitė Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (1994 m. liepos 18 d. redakcija).

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) buvo nustatyta: „Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie tapo invalidais iki 18 metų. Mirusiojo posūniai ir podukros, kurie buvo mirusiojo patėvio (pamotės) išlaikomi ir iki jo mirties neturėjo teisės gauti našlaičių pensijos už tėvus, turi teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją tokiomis pat sąlygomis kaip ir vaikai.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus šį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d. redakcija) matyti, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (2004 m. vasario 12 d. redakcija) buvo siejama su invalidumu, kaip ir 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (1994 m. liepos 18 d. redakcija) buvo siejama su invalidumu, teisę į našlaičių pensiją pagal

minėtame straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą galėjo įgyti, jeigu atitiko tas pačias sąlygas: 1) neteko tėvų (arba vieno iš jų); 2) tapo invalidais iki 18 metų.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1998 m. spalio 22 d. redakcija) 3 ir 4 straipsnio (2004 m. sausio 20 d. redakcija) nuostatomis matyti, kad asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (2004 m. vasario 12 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto yra priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

13. Seimas 2005 m. gegužės 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimo įstatymą (pagal jo 2 straipsnį įsigaliojo 2005 m. liepos 1 d.), kurio 1 straipsniu pakeitė ir naujai išdėstė Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais).

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnyje „Asmenys, turintys teisę gauti našlaičių pensiją“ (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) buvo nustatyta:

„1. Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie visą laiką nuo 18 metų sukakties yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai). Mirusiojo posūniai ir podukros, kurie buvo mirusiojo patėvio (pamotės) išlaikomi ir iki jo mirties neturėjo teisės gauti našlaičių pensijos už tėvus, turi teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją tokiomis pat sąlygomis kaip ir mirusiojo vaikai.

2. Nustatyta tvarka įregistruotų aukštųjų, aukštesniųjų, profesinių bei bendrojo lavinimo mokyklų dieninių skyrių studentai ir moksleiviai turi teisę gauti našlaičių pensiją iki šių mokyklų baigimo, bet ne ilgiau, negu kol jiems sukaks 24 metai.

3. Mirusiojo vaikams, turintiems teisę gauti našlaičių pensiją, ši teisė išlieka ir tada, kai juos kas nors įvaikina.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus šį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) matyti, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalį (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) siejama su invalidumu (neįgalumu), teisę į našlaičių pensiją pagal šiame straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą galėjo įgyti, jeigu atitiko tas pačias dvi sąlygas: 1) neteko tėvų (arba vieno iš jų); 2) buvo pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18

metų. Be to, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) buvo nustatyta papildoma sąlyga („visą laiką nuo 18 metų sukakties buvo nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai)“).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) matyti, kad formuluotė „jie tapo invalidais iki 18 metų“ buvo pakeista formuluote „jie pripažinti neįgaliais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“. Šios Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) formuluotėje „jie pripažinti neįgaliais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ vartojama sąvoka „pripažinti“ siejama tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) yra pripažinti neįgaliais iki 18 metų po šio įstatymo įsigaliojimo 2005 m. liepos 1 d., tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) „tapo invalidais iki 18 metų“ pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnį. Vadinasi, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) formuluotė „pripažinti neįgaliais iki 18 metų“ vartojama kaip tapati Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) vartojamai formuluotei „tapo invalidais iki 18 metų“.

14. Šiame kontekste pažymėtina, kad dar iki Seimui 2005 m. gegužės 19 d. nauja redakcija išdėstant Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais), galiojusį iki 2005 m. liepos 1 d., Seimas 2004 m. gegužės 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu Invalidų socialinės integracijos įstatymą (1998 m. spalio 22 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) pakeitė ir išdėstė nauja redakcija. Kartu buvo pakeistas ir įstatymo pavadinimas – jis buvo pavadintas Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymu. Naujos redakcijos Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas įsigaliojo (su tam tikra išimtimi) 2005 m. liepos 1 d.

Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) 1 straipsnyje „Įstatymo tikslas“ nustatyta, kad šio įstatymo tikslas yra *inter alia* apibrėžti neįgalumo lygio ir darbingumo lygio nustatymą.

Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio „Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos“ 8 dalyje (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) buvo nustatyta: „Neįgalusis – asmuo, kuriam šio Įstatymo nustatyta tvarka pripažintas neįgalumo lygis arba mažesnis negu 55 procentų darbingumo lygis ir (ar) nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė.“

Taigi pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalį (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) neįgalusis yra toks asmuo, kuriam įstatymo nustatyta tvarka: 1) pripažintas neįgalumo lygis arba mažesnis negu 55 procentų darbingumo lygis; ir (arba) 2) nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė.

Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) 18 straipsnio „Neįgalumo lygį ir darbingumo lygį nustatanti įstaiga“ 3 dalyje nustatyta, kad Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ir NDNT) priima *inter alia* šiuos sprendimus: dėl neįgalumo lygio, priežasties; dėl darbingumo lygio; dėl bendro pirminio neįgaliųjų specialiųjų poreikių nustatymo.

Konkrečios neįgalumo priežastys Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) nėra nurodytos.

Palyginus Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su aptartuoju Invalidų socialinės integracijos įstatyme (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatytu teisiniu reguliavimu *inter alia* matyti, jog pakito tik žodinė nuostatos, kad invalidumą nustatančios komisijos priima sprendimus dėl *inter alia* invalidumo fakto, priežasties, išraiška: pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) NDNT priima sprendimus dėl neįgalumo lygio, priežasties.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo, įsigaliojusio 2005 m. liepos 1 d., 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“) aiškinant kartu su Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (2004 m. gegužės 11 d. redakcija), įsigaliojusio 2005 m. liepos 1 d., 2 ir 18 straipsnių nuostatomis matyti, kad asmenimis, pripažintais neįgaliaisiais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems NDNT sprendimą dėl *inter alia* neįgalumo lygio yra priėmusi, iki jiems sukanka 18 metų.

15. Seimas 2006 m. gruodžio 12 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo ir Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą (įsigaliojo 2007 m. sausio 1 d.), kuriuo buvo pakeistas *inter alia* Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo IV skyriaus pavadinimas ir nauja redakcija išdėstyti šio skyriaus straipsniai.

Seimui 2006 m. gruodžio 12 d. priėmus minėtą įstatymą santykiai, susiję su asmenų, turinčių teisę gauti našlaičių pensiją, nustatymu yra reglamentuojami Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnyje „Asmenys, turintys teisę gauti našlaičių pensiją“ (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija), kurio 1 dalies atitiktis Konstitucijai yra ginčijama šioje konstitucinės

justicijos byloje. Šiame straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„1. Teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

2. Nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje įregistruotų aukštųjų, profesinių ir bendrojo lavinimo mokyklų dieninių skyrių studentai ir mokiniai, sukakę 18 metų, turi teisę gauti našlaičių pensiją iki šių mokyklų baigimo (išskyrus bendrojo lavinimo mokyklų dieninių skyrių mokinius, kurie turi teisę gauti našlaičių pensiją iki tų metų, kuriais jie baigia mokytis šiose mokyklose, rugpjūčio 31 d.), bet ne ilgiau, negu kol jiems sukaks 24 metai.

<...>.“

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste palyginus šį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) matyti, kad 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalį (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) siejama su invalidumu (neįgalumu), kaip ir 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalį (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) buvo siejama su invalidumu (neįgalumu), teisę į našlaičių pensiją pagal šiame straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą gali įgyti, jeigu atitinka tas pačias sąlygas: 1) yra netekę tėvų (arba vieno iš jų); 2) pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų; 3) nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

Vadinasi, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“) aiškinant kartu su Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) 2 ir 18 straipsnių nuostatomis matyti, kad asmenimis, pripažintais neįgaliaisiais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) prasme, kaip ir pagal ankstesnį teisinį reguliavimą, laikytini tokie asmenys, kuriems NDNT sprendimą dėl *inter alia* neįgalumo lygio yra priėmusi, iki jiems sukanka 18 metų.

Kaip ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), ginčijamos Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) formuluotėje „jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ vartojama sąvoka „pripažinti“ siejama tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) yra pripažinti neįgaliaisiais

iki 18 metų po šio įstatymo įsigaliojimo 2005 m. liepos 1 d., tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) „tapo invalidais iki 18 metų“ pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnį. Vadinasi, ginčijamoje Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) formuluotė „pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“ vartojama kaip tapati Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (2004 m. vasario 12 d. redakcija) vartojamai formuluotei „tapo invalidais iki 18 metų“.

16. Palyginus teisinį reguliavimą, nustatytą Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme (2004 m. gegužės 11 d. redakcija), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), galiojusį tuo metu, kai buvo priimta šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijama nuostata, su nustatytu Invalidių socialinės integracijos įstatyme (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatyme (1990 m. liepos 28 d. redakcija), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais iki 2005 m. gegužės 19 d.), nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste, *inter alia* invalidumo (netekto darbingumo) nustatymo iki 18 metų, teisės į našlaičių pensiją įgijimo aspektais, matyti, kad:

16.1. Pagal Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymą (1990 m. liepos 28 d. redakcija) iki 1995 m. sausio 1 d. galėjo būti skiriama ir mokama maitintojo netekimo pensija, o pagal nuo 1995 m. sausio 1 d. įsigaliojusį ir iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) galėjo būti skiriama ir mokama našlaičių pensija, kurią gauti turėjo teisę mirusiojo vaikai (įvaikiai), *inter alia* 18 metų ir vyresni, jeigu jie tapo invalidais iki 18 metų.

Vadinasi, tiek pagal Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymą (1990 m. liepos 28 d. redakcija) 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į maitintojo netekimo pensiją buvo siejama su invalidumu, tiek pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais iki 2005 m. gegužės 19 d.) 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją buvo siejama su invalidumu, teisė į šią pensiją galėjo įgyti, jeigu jie atitiko dvi sąlygas: 1) buvo netekę tėvų; 2) tapo invalidais iki 18 metų.

Iki 2005 m. liepos 1 d. invalidumo nustatymą reglamentavo Invalidių socialinės integracijos įstatymas (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos).

Pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusį Invalidių socialinės integracijos įstatymą (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos) invalidumu buvo laikoma tokia asmens būklė, kuri yra nustatyta kompetentingų įstaigų. Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmens,

sergančio atitinkama liga (-omis), tapimas invalidu yra konstatuojamas kitaip, nei kompetentingoms įstaigoms nustatant jam invalidumą, t. y. invalidumą nustatančiai komisijai priėmus sprendimą dėl invalidumo fakto.

16.2. Pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusį Invalidų socialinės integracijos įstatymą (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) invalidumą nustatančios komisijos priimdavo sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto, priežasties, o nuo 2005 m. liepos 1 d., šį įstatymą pakeitus ir išdėsčius nauja redakcija, pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) NDNT priima sprendimą dėl *inter alia* neįgalumo priežasties, darbingumo lygio. (Neįgalioju laikomas asmuo, kuriam NDNT yra priėmusi sprendimą dėl neįgalumo lygio ar mažesnio negu 55 procentų darbingumo lygio nustatymo).

Vadinasi, tiek iki 2005 m. liepos 1 d. asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) prasme, tiek nuo 2005 m. liepos 1 d. asmenimis, pripažintais neįgaliaisiais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo (2005 m. gegužės 19 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusiais iki ginčijamo reguliavimo priėmimo) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems kompetentingos įstaigos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto (neįgalumo lygio) yra (buvo) priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

16.3. Nei Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatyme (1990 m. liepos 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nei Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d., 2005 m. gegužės 19 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusiais iki ginčijamo reguliavimo priėmimo) nebuvo nustatyta, kad asmenys, kurie tapo invalidais po 18 metų, *inter alia* tapo invalidais po 18 metų dėl ligos ar traumos pasekmių, atsiradusių iki 18 metų, turi teisę gauti maitintojo netekimo pensiją (našlaičių pensiją).

16.4. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) formuluotėje „jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ vartojama sąvoka „pripažinti“ siejama tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo vaikai (įvaikiai) yra pripažinti neįgaliaisiais iki 18 metų po šio įstatymo įsigaliojimo 2005 m. liepos 1 d., tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo vaikai (įvaikiai) „tapo invalidais iki 18 metų“ iki 2005 m. liepos 1 d. Taigi nuo 2005 m. liepos 1 d. galiojančiame Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (2005 m. gegužės 19 d. redakcija) formuluotė „pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“ vartojama kaip tapati iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusiame Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) vartotai formuluotei „tapo invalidais iki 18 metų“.

16.5. Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) nuostatoje, kad teismas priteisia išlaikymą vaikui, nedarbingam dėl invalidumo, kuris nustatytas jam esant nepilnamečiui, ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (2004 m. vasario 12 d. redakcija) nuostatoje, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi 18 metų ir vyresni asmenys, jeigu jie tapo invalidais iki 18 metų, įtvirtintą teisinį reguliavimą aiškinant kartu tuo aspektu, iki kokio amžiaus vaikas yra išlaikomas ir iki kokio amžiaus vaikui, norinčiam įgyti teisę į našlaičių pensiją, turi būti nustatytas invalidumas, matyti, kad šis amžius yra tapatus: iki 18 metų.

17. Paminėtina, kad toks teisinis reguliavimas, kuriuo nustatyta, iki kada neįgaliesiems gali būti skiriama ir iki kurio laikotarpio gali būti mokama našlaičių pensija, yra įtvirtintas ir kitų valstybių teisėje. Antai, Vengrijoje našlaičių pensija neįgaliesiems gali būti skiriama ne vėliau kaip iki 16 metų arba ne vėliau kaip iki 25 metų, jeigu jie studijuoja. Našlaičių pensija neįgaliesiems Šveicarijoje gali būti mokama iki 25 metų, Slovakijoje – iki 26 metų, Vokietijoje – iki 27 metų.

III

1. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Konstitucijos 52 straipsnyje nustatyta: „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais.“

Šiame Konstitucijos straipsnyje nurodytos pensijų rūšys (senatvės ir invalidumo) ir socialinės paramos rūšys (nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo atvejais) (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 10 d. nutarimas). Konstitucijos 52 straipsnyje nurodytos pensijos ir socialinė parama yra vienos iš socialinės apsaugos formų (Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d., 2004 m. kovo 5 d., 2005 m. vasario 7 d., 2008 m. balandžio 29 d. nutarimai).

Aiškindamas Konstitucijos 52 straipsnį, Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs: pagal Konstituciją Lietuvos valstybė yra socialiai orientuota, kiekvienas pilietis turi teisę į socialinę apsaugą; socialiniam aprūpinimui, t. y. visuomenės prisidėjimui prie išlaikymo tų savo narių, kurie dėl įstatymuose numatytų priežasčių negali apsirūpinti iš darbo ir kitokių pajamų arba yra nepakankamai aprūpinti, pripažįstamas konstitucinės vertybės statusas; socialinės apsaugos priemonės išreiškia visuomenės solidarumo idėją, padeda asmeniui apsisaugoti nuo galimos socialinės rizikos.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad pagal Konstitucijos 52 straipsnį įstatymų leidėjas, įgyvendindamas konstitucinį visuomenės solidarumo principą bei padėdamas asmeniui

apsisaugoti nuo galimos socialinės rizikos ir kartu sudarydamas prielaidas kiekvienam visuomenės nariui pačiam pasirūpinti savo gerove (o ne vien pasikliauti valstybės socialine apsauga), privalo įstatymu nustatyti senatvės ir invalidumo pensijas, taip pat socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės ir maitintojo netekimo atvejais (Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas). Šiame Konstitucijos straipsnyje išvardytos pensijos rūšys ir socialinės paramos rūšys būtinai turi būti nustatytos (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 10 d. nutarimas).

3. Įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti socialinės paramos teikimo modelį (Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimas), diskreciją pasirinkti pensijų sistemą (Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 26 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 10 d. sprendimas).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją įstatymu gali būti nustatytos ir kitokios, ne tik Konstitucijos 52 straipsnyje *expressis verbis* nurodytos, pensijos ir socialinė parama. Jeigu įstatymu nustatyta kita, Konstitucijos 52 straipsnyje tiesiogiai neįvardyta, pensija, pagal Konstituciją ji turi būti garantuota nurodytiems asmenims tokiais pagrindais ir dydžiais, kurie nustatyti įstatyme (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 10 d., 2003 m. liepos 4 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai).

4. Konstitucijos 52 straipsnio nuostatos, laiduojančios teisę į socialinį aprūpinimą, įpareigoja valstybę nustatyti pakankamas tos teisės įgyvendinimo ir teisinio gynimo priemones (Konstitucinio Teismo 1997 m. kovo 12 d., 2001 m. spalio 30 d., 2004 m. kovo 5 d., 2005 m. vasario 7 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2008 m. balandžio 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas). Konstitucijos 52 straipsnio formuluotė „valstybė laiduoja“ *inter alia* reiškia, kad įvairios socialinės paramos rūšys garantuojamos tiems asmenims ir tokiais pagrindais, kurie nustatyti įstatymais (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 23 d., 2005 m. vasario 7 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2008 m. balandžio 29 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas). Atskiros socialinės paramos rūšys, asmenys, kuriems skiriama socialinė parama, socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo pagrindai, sąlygos, dydžiai gali būti nustatyti tik įstatymu (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d., 2005 m. vasario 7 d., 2008 m. balandžio 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad socialinės apsaugos, socialinės paramos santykių teisinio reguliavimo turinį lemia įvairūs veiksniai, *inter alia* valstybės ir visuomenės ištekliai, materialinės ir finansinės galimybės (Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 26 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas). Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į šiuos veiksnius ir atitinkamai reguliuodamas minėtus santykius, turi plačią diskreciją. Tam tikrą diskreciją šioje srityje turi ir teisėkūros subjektai, leidžiantys poįstatyminius teisės aktus; ši diskrecija turi būti pagrįsta įstatymuose įtvirtintais atitinkamų institucijų (pareigūnų) įgaliojimais, ji

negali paneigti įstatymuose nustatyto teisinio reguliavimo (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas).

Pojstatyminiais teisės aktais (taigi ir Vyriausybės nutarimais) galima nustatyti tik socialinės apsaugos, socialinės paramos santykius reguliuojančių įstatymų įgyvendinimo tvarką. Socialinės apsaugos, socialinės paramos santykių pojstatyminis teisinis reguliavimas gali apimti atitinkamų procedūrų nustatymą, taip pat tokį įstatymais grindžiamą teisinį reguliavimą, kai poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti pojstatyminiuose teisės aktuose objektyviai lemia būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar tam tikros srities specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai). Tačiau, kaip ne kartą savo nutarimuose yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 52 straipsnyje nurodytų santykių pojstatyminiu teisiniu reguliavimu negalima nustatyti asmens teisės į socialinę paramą atsiradimo sąlygų, taip pat riboti šios teisės apimtį.

Įstatymų leidėjas, padėdamas asmeniui apsisaugoti nuo galimos socialinės rizikos ir kartu sudarydamas prielaidas kiekvienam visuomenės nariui pačiam pasirūpinti savo gerove (o ne vien pasikliauti valstybės socialine apsauga), privalo įstatymu nustatyti aiškų, darnų teisinį reguliavimą, pagal kurį būtų sudarytos prielaidos įgyvendinti Konstitucijos 52 straipsnyje *expressis verbis* nurodytą *inter alia* teisę gauti invalidumo pensiją (Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimas).

Šie iš Konstitucijos kylantys aiškūs, darnaus teisinio reguliavimo reikalavimai *mutatis mutandis* taikytini ir įstatymu nustatant kitas pensijų rūšis, *inter alia* našlaičių pensiją.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, kaip Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, valstybė yra konstituciškai įpareigota pati (per savo institucijas) imtis priemonių (pozityvios veiklos), kad piliečiai (ir kiti gyventojai) gautų kuo tikslesnę informaciją apie tuos dalykus, kuriuos jiems būtina žinoti, kad žmonės galėtų dalyvauti priimant sprendimus, susijusius su savo teisių ir laisvių įgyvendinimu (Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad įstatymu turi būti nustatyta pareiga atsakingiems asmenims informuoti vaikų tėvus apie jų vaikų, kuriems dėl sunkios ligos gali būti konstatuotas nedarbingumas (invalidumas), teisę į invalidumo pensiją ar kitą socialinę paramą.

5. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste aiškinant Konstitucijos 52 straipsnį, kuriame *inter alia* nustatyta, kad valstybė laiduoja socialinę paramą maitintojo netekimo atveju, atsižvelgdama į Konstitucijoje įtvirtintą socialinės darnos imperatyvą, valstybė yra konstituciškai įpareigota maitintojo netekusiems asmenims teikti atitinkamą socialinę paramą. Pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, įstatymu nustatydamas socialinę paramą maitintojo netekimo atveju, turi

diskreciją. Ši diskrecija apima *inter alia* diskreciją nustatyti socialinės paramos maitintojo netekimo atveju rūšis, asmenis, kuriems skiriama konkreti socialinė parama, šios socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, diferencijuoti asmenims skiriamos socialinės paramos dydžius, jeigu objektyviai jų padėtis yra skirtinga. Kartu pažymėtina, jog ši parama turi būti tokia, kad užtikrintų žmogaus orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas.

Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į valstybės ir visuomenės išteklius, materialines ir finansines galimybes, gali pasirinkti, kokią socialinę paramą teikti tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams (*inter alia* invalidams). Atskiros socialinės paramos rūšys gali būti įvairios. Įstatymų leidėjas įstatymu gali nustatyti ir pensiją tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams, *inter alia* invalidams (neįgaliesiems) (ją įvardydamas *inter alia* našlaičių pensija). Pažymėtina, kad Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalies nuostatoje įtvirtinta tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus iki pilnametystės. Taigi pensijos įtvirtinimas tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams gali būti laikomas tam tikru išlaikymo, kurį pagal Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalies nuostatą jiems turėjo teikti tėvai, kompensavimu.

Įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją vykdydamas socialinę politiką, tačiau šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygos, *inter alia* amžiaus riba (pilnametystė), iki kurios ši pensija gali būti paskirta, taip pat amžiaus riba, iki kurios paskirta pensija gali būti mokama, turi būti nustatytos įstatymu.

Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, kad neįgaliesiems (invalidams) tėvų netekusiems vaikams minėtos pensijos mokėjimo laikotarpis gali būti siejamas *inter alia* ir su tokiu amžiumi, iki kurio paprastai tėvų netekę vaikai siekia atitinkamo išsilavinimo.

6. Tai, kad Konstitucijos 38 straipsnyje, kuriame *inter alia* nustatyta, kad tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus iki pilnametystės, nėra įtvirtinta tėvų pareiga išlaikyti savo pilnamečius paramos reikalingus vaikus, nereiškia, kad įstatymų leidėjas apskritai negali įstatymu nustatyti tėvų pareigos remti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarime: tėvai turi moralinių priedermių ir pilnametystės sulaukusiems vaikams, kaip ir vaikai turi moralinių priedermių tėvams; minėtos Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalies nuostatos negalima aiškinti kaip reiškiančios, esą įstatymų leidėjas apskritai negali įstatymu nustatyti tėvų pareigos remti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus, kad jie įgytų atitinkamą išsilavinimą; paramos reikalingų pilnamečių vaikų, besimokančių aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo institutas iš esmės skiriasi nuo nepilnamečių vaikų išlaikymo instituto; išlaikymo priteisimas pilnamečiams asmenims negali būti grindžiamas tokiais pat principais, kaip jo priteisimas nepilnamečiams; priešingu atveju būtų paneigta pati pilnametystės samprata, įtvirtinta Konstitucijoje ir visoje teisės sistemoje; negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kai išlaikymas priteisiamas iš tėvų, kuriems patiems reikia

paramos, globos ir pan.

Taigi oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje buvo suformuluotas principas, kad tėvų išlaikymas pilnametystės sulaukusiam vaikui gali būti priteisiamas, jeigu toks vaikas siekia įgyti atitinkamą išsilavinimą, jam yra būtina parama ir tėvai turi galimybę ją teikti.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad iš Konstitucijos valstybei nekyla pareiga nustatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį našlaičių pensija būtų skiriama neįgaliams (invalidams) tėvų netekusiems pilnamečiams asmenims.

Kita vertus, Konstitucinis Teismas 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarime yra konstatavęs ir tai, kad valstybė yra konstituciškai įpareigota užtikrinti, jog būtų sukurta tokia socialinės apsaugos sistema (*inter alia* socialinės paramos, invalidumo pensijos sistemos), kad asmuo, kuris dėl sveikatos sutrikimų (kurių priežastis – liga, nelaimingas atsitikimas, profesinė liga, įgimti sveikatos sutrikimai ir pan.) nuolat ar laikinai neįgijo arba neteko galimybių apsirūpinti iš darbo ar verslo pajamų, arba šios galimybės jam labai sumažėjo, įstatyme nustatytais atvejais gautų socialinę paramą ir (arba) invalidumo pensiją. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat yra konstatuota, jog įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris sudarytų prielaidas tokiai situacijai, kad asmuo, kuris dėl sveikatos sutrikimų (ligos, nelaimingo atsitikimo, profesinės ligos, įgimtų sveikatos sutrikimų ir pan.) laikinai ar nuolat neįgijo arba neteko galimybių apsirūpinti iš darbo ar verslo pajamų, arba šios galimybės jam labai sumažėjo, negautų atitinkamos socialinės paramos ir (arba) invalidumo pensijos.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad socialinės paramos santykių teisinio reguliavimo turinį lemia įvairūs veiksniai, *inter alia* valstybės ir visuomenės ištekliai, materialinės ir finansinės galimybės. Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į šiuos veiksnius ir atitinkamai reguliuodamas minėtus santykius, turi plačią diskreciją pasirinkti ir įstatymu įtvirtinti socialinės paramos rūšis neįgaliesiems (invalidams), *inter alia* tėvų netekusiems pilnamečiams invalidams.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas tėvų netekusių nepilnamečių vaikų teisę į pensiją (našlaičių pensiją), yra saistomas Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* jos preambulėje įtvirtinto atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekio.

7.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija. Konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų.

Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra konstatavęs, jog konstitucinis teisinės valstybės principas *inter alia* reiškia, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, kad visos valstybės

valdžią įgyvendinančios ir kitos valstybės institucijos turi veikti remdamosi teise ir paklusdamos teisei, kad Konstitucija turi aukščiausią teisinę galią ir kad įstatymai bei kiti teisės aktai turi atitikti Konstituciją.

Konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas nuo teisingumo principo ir atvirkščiai. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad teisingumas yra vienas pagrindinių teisės, kaip socialinių santykių reguliavimo priemonės, tikslų. Jis yra vienas svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindų. Jis gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos (Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 22 d., 2000 m. gruodžio 6 d., 2003 m. kovo 17 d., 2003 m. lapkričio 17 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas. Konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius (Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d., 2002 m. lapkričio 5 d., 2003 m. kovo 4 d., 2003 m. kovo 17 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas). Šie principai *inter alia* suponuoja tai, kad valstybė privalo vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.

7.2. Konstitucijos 52 straipsnio nuostata „valstybė laiduoja“ *inter alia* reiškia, kad įstatymu nustatčius tam tikrą pensinį aprūpinimą valstybei kyla pareiga jį garantuoti nurodytiems asmenims tokiais pagrindais bei dydžiais, kurie nustatyti įstatyme, o asmenys, atitinkantys įstatyme nustatytas sąlygas, turi teisę reikalauti, kad valstybė jiems skirtų šią pensiją ir ją mokėtų (Konstitucinio Teismo 2003 m. liepos 4 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog konstitucinė įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsauga nereiškia, kad įstatymų nustatyta pensinio aprūpinimo sistema negali būti pertvarkoma. Pertvarkant šią sistemą kiekvienu atveju privalu paisyti Konstitucijos. Įstatymų leidėjas, pertvarkydamas pensijų sistemą taip, kad pakeičiami pensinio aprūpinimo pagrindai, asmenys, kuriems skiriama ir mokama pensija, pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygos, pensinio aprūpinimo dydžiai, privalo numatyti pakankamą pereinamąjį laikotarpį, per kurį asmenys, dirbantys atitinkamą darbą ar atliekantys atitinkamą tarnybą, suteikiančią teisę į atitinkamą pensiją pagal ankstesnį reguliavimą, galėtų pasirengti tokiems pakeitimams (Konstitucinio Teismo 2003 m.

liepos 4 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. spalio 22 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

IV

Dėl Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Ginčijamoje Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) yra nustatyta: „Teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).“

3. Iš pareiškėjų – Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Kauno apygardos administracinio teismo prašymų argumentų matyti, jog ginčijamoje Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) vartojamą formuluotę „pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ pareiškėjai aiškina kaip reiškiančią, kad kompetentingos institucijos sprendimas, patvirtinantis asmens neįgalumą (invalidumą), turi būti priimtas iki 18 metų sukakties. Taigi mirusiojo 18 metų ir vyresni vaikai (įvaikiai), pareiškėjų nuomone, neturi teisės gauti valstybinės socialinio draudimo našlaičių pensijos, jeigu sprendimas, patvirtinantis šių vaikų (įvaikių) neįgalumą (invalidumą), yra priimtas jiems sukakus 18 metų. Pareiškėjų nuomone, pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (kurioje buvo nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai (įvaikiai) iki 18 metų, taip pat vyresni, jei jie tapo invalidais iki 18 metų) nustatytą teisinį reguliavimą tokie asmenys būtų turėję teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją.

4. Konstitucijos 52 straipsnyje nustatyta: „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais.“

Šiame Konstitucijos straipsnyje nurodytos pensijų rūšys (senatvės ir invalidumo) ir socialinės paramos rūšys (nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo atvejais). Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 52 straipsnyje nurodytos pensijos ir socialinė

parama yra vienos iš socialinės apsaugos formų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad pagal Konstitucijos 52 straipsnį įstatymų leidėjas, įgyvendindamas konstitucinį visuomenės solidarumo principą bei padėdamas asmeniui apsaugoti nuo galimos socialinės rizikos ir kartu sudarydamas prielaidas kiekvienam visuomenės nariui pačiam pasirūpinti savo gerove (o ne vien pasikliauti valstybės socialine apsauga), privalo įstatymu nustatyti senatvės ir invalidumo pensijas, taip pat socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės ir maitintojo netekimo atvejais.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog pagal Konstitucijos 52 straipsnį, įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į valstybės ir visuomenės išteklius, materialines ir finansines galimybes, gali pasirinkti, kokią socialinę paramą teikti tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams (*inter alia* invalidams). Įstatymų leidėjas įstatymu gali nustatyti ir pensiją tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams, *inter alia* invalidams (neįgaliesiems) (ją įvardydamas *inter alia* našlaičių pensija). Pensijos tėvų netekusiems nepilnamečiams vaikams įtvirtinimas įstatymu gali būti laikomas tam tikru išlaikymo, kurį pagal Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalies nuostatą jiems turėjo teikti tėvai, kompensavimu.

5. Minėta, kad pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (1994 m. liepos 18 d., 2004 m. vasario 12 d. redakcijos) 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją buvo siejama su invalidumu, teisę į šią pensiją galėjo įgyti, jeigu atitiko dvi sąlygas: 1) neteko tėvų (arba vieno iš jų); 2) tapo invalidais iki 18 metų.

Taigi pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalį (1994 m. liepos 18 d., 2004 m. vasario 12 d. redakcijos) tėvų (arba vieno iš jų) netekusio 18 metų ir vyresnio vaiko teisės į našlaičių pensiją įgijimo viena iš sąlygų buvo tapimas invalidu iki 18 metų.

5.1. Minėta, kad iki 2005 m. liepos 1 d. invalidumo nustatymą reglamentavo Invalidų socialinės integracijos įstatymas (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos). Pagal šį įstatymą invalidumu buvo laikoma tokia asmens būklė, kuri buvo nustatyta kompetentingų įstaigų. Minėta ir tai, kad invalidumą nustatančios komisijos priimdavo sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto, priešasties. Taigi invalido statusą asmuo įgydavo, kai kompetentinga įstaiga – invalidumą nustatanti komisija priimdavo atitinkamą sprendimą. Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmens, sergančio atitinkama liga (-omis), tapimas invalidu yra konstatuojamas kitaip, nei kompetentingoms įstaigoms nustatant jam invalidumą, t. y. invalidumą nustatančiai komisijai priėmus sprendimą dėl invalidumo fakto.

5.2. Kaip minėta, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d., 2004 m. vasario 12 d. redakcijos) nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („tapo invalidais iki 18 metų“) aiškinant kartu su Invalidų socialinės integracijos įstatymo (1991 m. lapkričio 28 d., 1998 m. spalio 22 d. redakcijos

su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 3 ir 4 straipsnio nuostatomis matyti, kad iki 2005 m. liepos 1 d. asmenimis, tapusiais invalidais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalies (1994 m. liepos 18 d., 2004 m. vasario 12 d. redakcijos) prasme, buvo laikomi asmenys, kuriems invalidumą nustatančios komisijos sprendimą dėl *inter alia* invalidumo fakto buvo priėmusios, iki jiems sukanka 18 metų.

5.3. Minėta, kad nei Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatyme (1990 m. liepos 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nei Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d., 2005 m. gegužės 19 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusiais iki ginčijamo reguliavimo priėmimo) nebuvo nustatyta, kad asmenys, kurie tapo invalidais po 18 metų, *inter alia* tapo invalidais po 18 metų dėl ligos ar traumos pasekmių, atsiradusių iki 18 metų, turi teisę gauti maitintojo netekimo pensiją (našlaičių pensiją).

6. Minėta, kad pagal ginčijamą Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalį (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) 18 metų ir vyresni asmenys, kurių teisė į našlaičių pensiją yra siejama su invalidumu (neįgalumu), teisė į šią pensiją gali įgyti, jeigu atitinka šias sąlygas: 1) neteko tėvų (arba vieno iš jų); 2) pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų; 3) nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

Taigi pagal 2005 m. liepos 1 d. įsigaliojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalį (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) tėvų (arba vieno iš jų) netekusio 18 metų ir vyresnio vaiko teisės į našlaičių pensiją įgijimo viena iš sąlygų yra pripažinimas neįgaliuoju (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidu) iki 18 metų.

6.1. Minėta, kad pagal 2005 m. liepos 1 d. įsigaliojusio Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalį (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) neįgalusis yra toks asmuo, kuriam: 1) pripažintas neįgalumo lygis arba mažesnis negu 55 procentų darbingumo lygis; ir (arba) 2) nustatyta specialiųjų poreikių tenkinimo reikmė. Minėta ir tai, kad NDNT priima sprendimą dėl *inter alia* neįgalumo priežasties, darbingumo lygio.

Taigi neįgaliojo statusą asmuo įgyja, kai kompetentinga įstaiga – NDNT priima atitinkamą sprendimą. Šiame ir kituose įstatymuose nebuvo nustatyta, kad asmuo, sergantis atitinkama liga (-omis), pripažįstamas neįgaliuoju kitaip, nei kompetentingai įstaigai – NDNT nustatant jam neįgalumo, darbingumo lygius, t. y. NDNT priėmus sprendimą dėl neįgalumo, darbingumo lygių nustatymo.

Vadinasi, teisinis reguliavimas po 2005 m. liepos 1 d. tuo aspektu, kad neįgaliojo statusą asmuo įgyja, kai kompetentinga įstaiga priima sprendimą dėl neįgalumo, išliko toks pat, kaip ir iki 2005 m. liepos 1 d.

6.2. Minėta, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija)

formuluotėje „jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų“ vartojama sąvoka „pripažinti“ siejama tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) yra pripažinti neįgaliaisiais iki 18 metų po šio įstatymo įsigaliojimo 2005 m. liepos 1 d., tiek su tomis situacijomis, kai mirusiojo 18 metų amžiaus ir vyresni vaikai (įvaikiai) „tapo invalidais iki 18 metų“ iki 2005 m. liepos 1 d.

6.3. Minėta, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatytą vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų teisei į našlaičių pensiją įgyti („pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“) aiškinant kartu su Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) 2, 18 straipsnių nuostatomis asmenimis, pripažintais neįgaliaisiais iki 18 metų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 36 straipsnio 1 dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) prasme, laikytini tokie asmenys, kuriems NDNT sprendimą dėl *inter alia* neįgalumo lygio yra priėmusi, iki jiems sukanka 18 metų, t. y. formuluotė „pripažinti neįgaliaisiais <...> iki 18 metų“ vartojama kaip tapati Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (1994 m. liepos 18 d., 2004 m. vasario 12 d. redakcijos) vartojamai formuluotei „tapo invalidais iki 18 metų“.

7. Taigi įstatymų leidėjas, ginčijama Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalimi (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatydamas, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo 18 metų ir vyresni vaikai (įvaikiai), kurie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, nepakeitė iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusiame įstatyme nustatytos vienos iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų našlaičių pensijai gauti: invalidumą kompetentinga įstaiga turi nustatyti (pripažinti), iki asmeniui sukanka 18 metų.

8. Minėta, kad atskiros socialinės paramos rūšys gali būti įvairios. Atskirų socialinės paramos rūšių, asmenų, kuriems skiriama socialinė parama, *inter alia* našlaičių pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygų, nustatymas yra įstatymų leidėjo diskrecija. Šiame nutarime konstatuota, kad iš Konstitucijos valstybei nekyla pareiga nustatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį našlaičių pensija būtų skiriama neįgaliesiems (invalidams) tėvų netekusiems pilnamečiams asmenims. Konstatuota ir tai, kad socialinės paramos santykių teisinio reguliavimo turinį lemia įvairūs veiksniai, *inter alia* valstybės ir visuomenės išteklių, materialinės ir finansinės galimybės. Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į šiuos veiksnius ir atitinkamai reguliuodamas minėtus santykius, turi plačią diskreciją pasirinkti ir įstatymu įtvirtinti socialinės paramos rūšis neįgaliesiems (invalidams), *inter alia* neįgaliesiems (invalidams) tėvų netekusiems pilnamečiams asmenims.

9. Taigi nėra pagrindo teigti, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę

gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, prieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui.

10. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui.

11. Minėta, kad pareiškėjai prašo ištirti, ar Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalią turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštarauja *inter alia* konstituciniam teisinės valstybės principui.

12. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota: neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius; įstatymais nustačius pensijų rūšis, asmenis, turinčius teisę į pensiją, pensijų skyrimo ir mokėjimo pagrindus, sąlygas, pensijų dydžius, valstybei kyla pareiga pensinio aprūpinimo santykių srityje laikytis konstitucinių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo principų; konstitucinė įgytų teisių ir teisėtų lūkesčių apsauga nereiškia, kad įstatymų nustatyta pensinio aprūpinimo sistema negali būti pertvarkoma; pertvarkant šią sistemą kiekvienu atveju privalu paisyti Konstitucijos.

13. Minėta, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatyta: „Teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).“

14. Minėta, kad, pareiškėjų nuomone, asmenys, kurie pripažinti neįgaliaisiais po 18 metų sukakties, tačiau jais tapę iki 18 metų sukakties, pagal iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje (kurioje buvo nustatyta, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai (įvaikiai) iki 18 metų, taip pat vyresni, jei jie tapo invalidais iki 18 metų) nustatytą teisinį reguliavimą būtų turėję teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją.

15. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Konstitucijos 52 straipsnyje

nurodytų santykių poįstatyminiu teisiniu reguliavimu negalima nustatyti asmens teisės į socialinę paramą atsiradimo sąlygų.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina: tai, kad pagal iki 2004 m. balandžio 1 d. galiojusį poįstatyminį teisinį reguliavimą invalidumą nustatančios komisijos, nustatydamos invalidumą, galėjo nurodyti invalidumo priežastį „nuo vaikystės“, nereikia, kad pagal tuo metu galiojusį Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą tokie asmenys galėjo įgyti teisę į našlaičių pensiją, nes pagal šį įstatymą viena iš našlaičių pensijos gavimo sąlygų buvo reikalavimas „tapo invalidais iki 18 metų“, kuris, kaip minėta, reiškia, kad invalidumą nustatančios komisijos sprendimas dėl *inter alia* invalidumo fakto turėjo būti priimtas, iki asmeniui sukanka 18 metų. Pažymėtina, kad, kaip šiame nutarime konstatuota, nei Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatyme (1990 m. liepos 28 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), nei Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (1994 m. liepos 18 d., 2005 m. gegužės 19 d. redakcijos su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais, galiojusiais iki ginčijamo reguliavimo priėmimo) nebuvo nustatyta, kad asmenys, kurie tapo invalidais po 18 metų, *inter alia* tapo invalidais po 18 metų dėl ligos ar traumos pasekmių, atsiradusių iki 18 metų, turi teisę gauti maitintojo netekimo pensiją (našlaičių pensiją).

16. Šiame nutarime konstatuota, kad įstatymų leidėjas, ginčijama Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalimi (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) nustatydamas, kad teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją turi *inter alia* mirusiojo 18 metų ir vyresni vaikai (įvaikiai), kurie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, nepakeitė iki 2005 m. liepos 1 d. galiojusiame įstatyme nustatytos vienos iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų našlaičių pensijai gauti: invalidumą kompetentinga įstaiga turi nustatyti (pripažinti), iki asmeniui sukanka 18 metų.

Taigi nėra pagrindo teigti, kad, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu nustatčius vieną iš sąlygų 18 metų ir vyresnių asmenų našlaičių pensijai gauti – būti pripažintam neįgalioju (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidu) iki 18 metų, buvo pažeisti konstituciniai teisingumo, teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio saugumo principai.

17. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalia turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštaruoja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos

Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalis (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 139-5295) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai – 18 metų ir vyresni negalia turintys asmenys (invalidai), jeigu jie nebuvo pripažinti neįgaliaisiais (invalidais) iki 18 metų, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis